

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Kontroll- og konstitusjonskomiteen
Stortinget, Postboks 1700 Sentrum
0026 OSLO

Deres ref
2022/4481

Vår ref
22/4584-

Dato
20. desember 2022

Vedr. innsyn i den interdepartementale rapporten Eksport av trygdeytelser fra 2014 – Oppfølgingsspørsmål

Jeg viser til Kontroll- og konstitusjonskomiteens brev av 13. desember 2022.

På bakgrunn av innspill fra komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt, ber komiteen om svar på følgende spørsmål:

1. Statsråden bes redegjøre for regjeringens syn på i hvilken form forrige regjering kan gi signal om frigivelse av rapporten, og om regjeringen har tatt kontakt med representanter for forrige regjering for å klargjøre dette.

Svar:

Som nevnt i mitt brev av 6. desember 2022, er arbeidsgrupperapporten «Eksport av trygdeytelser» et internt dokument for regjeringen Solberg. Dersom den tidligere statsministeren skulle ønske å offentliggjøre rapporten, kan hun henvende seg til regjeringen. Det er ingen formkrav for en slik henvendelse.

2. Mener statsråden, med bakgrunn i det som nå er offentlig kjent, at rapporten ville hatt relevans for kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av saken i 2020?

Svar:

Hvorvidt rapporten ville kunne hatt betydning for komiteens behandling av saken er et hypotetisk spørsmål som jeg vanskelig kan uttale meg om. Jeg har imidlertid registrert at de to jusprofessorene som jeg legger til grunn kjenner saken best, professor Finn Arnesen, som ledet granskningsutvalget, og professor Halvard Haukeland Fredriksen, som ledet

Trygdekoordineringsutvalget, har uttalt henholdsvis at alt det relevante fra den aktuelle arbeidsgrupperapporten står i NOU 2020: 9 og at rapporten ikke stiller saken i et annet lys.

I denne forbindelse viser jeg for fullstendighetens skyld til NOU 2020: 9, punkt 9.3.4, der det blant annet står:

«Denne arbeidsgruppen synes å legge til grunn at det ikke er anledning til å praktisere et krav om faktisk opphold i Norge, og at begrensning av utbetaling til personer i andre EØS-land derfor må skje ved å bruke aktivitetsplikter mer aktivt.»

3. Kunne kjennskap til resonnementene og konklusjonene i rapporten hatt betydning for Navs behandling av saker hvor personer ble anmeldt for å ha utsatt Nav for tap eller fare for tap, fordi de fikk ytelser de ikke hadde krav på som følge av at de oppholdt seg i andre EØS-land, uten at de opplyste Nav om dette eller søkte om forhåndsgodkjenning?

Svar:

Dette er også et hypotetisk spørsmål, som det er vanskelig for meg å uttale meg om.

Jeg viser til at granskningsutvalget i sin rapport peker på at en viktig årsak til at oppholdskravet ble praktisert feil er manglende oppmerksomhet om EØS-retten. Jeg mener at det den gang som i dag, er viktig at EØS-rettens betydning synliggjøres både for Stortinget og ulike brukere og aktørene på feltet. Uavhengig av resonnementene og konklusjonene i den aktuelle rapporten, mener jeg derfor at det er viktig at departementet vier tilstrekkelig oppmerksomhet til EØS-retten. Som Arbeids- og inkluderingsminister er det mitt ansvar at dette følges opp framover og jeg viser i denne sammenheng til Prop. 71 L (2021–2022), som er et viktig ledd i dette arbeidet.

4. Ville resonnementene og konklusjonene i rapporten gitt grunnlag for å se nærmere på spørsmålet om oppholdskravet i folketrygdlovens bestemmelser om sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger var i strid med EØS-regelverket? Kunne dette ført til at opphold utenlands ikke nødvendigvis kunne danne grunnlag for nektelse, stansing og tilbakekreving av ytelser, eller domfellelse for trygdebedrageri?

Svar:

Den nåværende trygdeforordningen, forordning 883/2004, ble med virkning fra 1. juni 2012 inkorporert i norsk rett ved en egen forskrift. Av forskriften fremgikk det at bestemmelsene i blant annet folketrygdloven skulle «... fravikes i den utstrekning det er nødvendig ...» i henhold til bestemmelsene i trygdeforordningen. I dag er forordningen inkorporert i norsk rett ved bestemmelse i folketrygdloven § 1-3 a, se Innst. 33 L (2022–2023) og Prop. 71 L (2021–2022). Bestemmelsen har tilsvarende ordlyd.

Dette innebar at trygdeforordningen var, og fortsatt er, en norsk rettskilde på samme måte som folketrygdloven, men med forrang. Det er følgelig ikke slik at folketrygdlovens

bestemmelser om sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger var i strid med bestemmelsene i trygdeforordningen, men snarere slik at trygdeforordningen inneholdt unntak fra hovedregelen i folketrygdloven for EØS-tilfellene. Det er fortsatt slik at det gjelder et forbud mot å oppholde seg i utlandet når man mottar disse ytelsene, men det fremgår nå i tillegg direkte av de aktuelle bestemmelsenes ordlyd at dette ikke gjelder i de tilfellene som reguleres av trygdeforordningen. For ordens skyld understreker jeg at denne justeringen i oppholdskravene ikke innebar noen realitetsendring, men som nevnt i Prop. 71 L (2021–2022), punkt 8.5.1, ønsket departementet å synliggjøre trygdeforordningens betydning for oppholdskravet for disse tre ytelsene i selve lovteksten.

5. Kan statsråden gi en vurdering av om innholdet i noen av disse 18 dokumentene gir nye opplysninger, som ikke har vært kjent gjennom granskningsrapporten, om kontakten mellom departementet og Nav om dette temaet, samt om hvordan Solberg-regjeringen fulgte opp informasjonen i rapporten Eksport av trygdeytelser?

Svar:

Jeg har ikke lest de 18 aktuelle dokumentene. Dette er dokumenter som er utarbeidet under den forrige regjeringen. Basert på den etablerte politiske samforståelsen mellom skiftende regjeringer, mener jeg at det heller ikke vil være riktig av meg å lese disse dokumentene. Jeg er imidlertid kjent med at arbeidsgrupperapporten Eksport av trygdeytelser ble benyttet som en del av grunnlaget for regjeringen Solbergs arbeid med fremleggelse av Meld. St. 40 (2016–2017) Eksport av norske velferdsytelser.

6. Dersom resonnementene og konklusjonene i rapporten ville gitt grunnlag for å reise spørsmål om oppholdskravet i folketrygdlovens bestemmelser om sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger var i strid med EØS-regelverket, hvilke konsekvenser hadde dette fått for hvordan Nav arbeidet med å avdekke og bekjempe trygdesvindler?

Svar:

Som nevnt i svaret på spørsmål 4, er det ikke slik at folketrygdlovens bestemmelser om sykepenger, pleiepenger og arbeidsavklaringspenger var i strid med bestemmelsene i trygdeforordningen, men snarere slik at trygdeforordningen inneholdt unntak fra hovedregelen i folketrygdloven, for EØS-tilfellene.

Jeg vil avslutningsvis igjen understreke at NAV-saken er en svært alvorlig sak der uskyldige har blitt rammet. Å sikre at vi har et godt system som kan motvirke at slike feil skjer igjen, er en viktig del av mitt ansvar som statsråd.

Med hilsen

Marte Mjøs Persen

Marte Mjøs Persen